

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH140025
NAZWA
OBSZARU Dolina Środkowego Świdra

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH140025	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Dolina Środkowego Świdra

1.4. Data opracowania 2008-02	1.5. Data aktualizacji 2025-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2023-10
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 11 września 2023 r. w spr. soo Dolina Środkowego Świdra (PLH140025)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

[Powrót](#)

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
21.4723

Szerokość geograficzna
52.092

2.2. Powierzchnia [ha]:
1475.69

2.3. Obszar morski [%]
0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2 Nazwa regionu

PL12	Mazowieckie
------	-------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

[Powrót](#)

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
3150			1.33		M	C	C	C	C
6120			2.8		M	B	C	C	C
6430			11.51		M	B	C	A	C
6510			136.35		M	A	C	A	A
91E0			157.9		M	A	C	B	B
91F0			8.12		M	B	C	B	B

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

--	--	--

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A	1188	Bombina bombina			p				P	DD	C	B	C	C
M	1337	Castor fiber			p	70	100	i	P	M	C	A	C	C
F	1149	Cobitis taenia			p				P	DD	C	C	C	C
F	2484	Eudontomyzon mariae			p				P	DD	C	C	C	C
M	1355	Lutra lutra			p	4	5	i	P	M	C	A	C	C
I	1060	Lycaena dispar			p	3	100	i	P	P	C	B	C	B
F	1145	Misgurnus fossilis			p				P	DD	D			
I	1037	Ophiogomphus cecilia			p	4800	4800	i	P	M	C	B	C	B
F	5339	Rhodeus amarus			p				P	DD	C	C	C	C
I	1014	Vertigo angustior			p	1500	1500	area	P	M	C	B	C	C

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N17	14.47
N10	50.95
N23	3.1
N16	14.5
N19	0.43
N12	16.54

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar Dolina Śródkowego Świdra PLH140025 pod względem geograficznym położony jest w makroregionie Nizina Śródkowomazowiecka, w mezoregionie Równina Garwolińska (Kondracki 2002). Ostoję cechuje urozmaicony i niezwykle malowniczy krajobraz, jaki tworzą wyłącznie naturalne, swobodnie meandrujące rzeki. Płynąc pomiędzy wysokimi wyniesieniami moren polodowcowych, Świder na niektórych odcinkach przybiera charakter rzeki podgórskiej. Tworzy liczne zakola, przełomy z wysokimi podciętymi brzegami oraz wodospady, zwane szumami. Urozmaicone dno jest piaszczyste, żwirowe lub kamieniste z licznymi głazami i progami. Dużym walorem rzeki jest stosunkowo czysta woda. Rzeka Świder, będąca prawym dopływem Wisły, przepływa przez Niziny - Śródkowomazowiecką i Południowopodlaską. Maksymalna rozpiętość stanu wody Świdra wynosi 2,3 m. Nazwa rzeki pochodzi prawdopodobnie od prasłowiańskiego wyrazu swid lub swid (praindoeuropejski rdzeń sweld), który oznacza woda, wilgotny, błyszczący. Może również wynikać z krętego charakteru rzeki, jak również powstających w jej nurcie wirów wodnych - świdrów. Rzeka na terenie Obszaru płynie na znacznym odcinku naturalnym, meandrującym korytem. Interesującym elementem Obszaru w okolicy Dłużewa jest pojedynczy oz o wysokości bezwzględnej 154,27 m n.p.m. Jego wysokość względna w stosunku do poziomu doliny Świdra wynosi 26,5 m. Długość ozu wynosi ok. 350 m, z czego 130 m przypada na jego grzbiet. Szerokość tego utworu wynosi 120 m. Oz objęty jest ochroną rezerwatową (rezerwat Wólczajska Góra).

Jednym z najważniejszych i największych pod względem zajmowanej powierzchni w obrębie doliny elementów szaty roślinnej są użytki zielone. Oprócz łąk wyczyńcowych *Alopecuretum pratensis* oraz łąk z dominującą kłósówką wełnistą *Holcus lanatus* lub śmiałkiem darniowym *Deschampsia caespitosa*, do częstych należą łąki wilgotne ze związku *Calthion palustris* oraz łąki świeże ze związku *Arrhenatherion elatioris* (6510). Bezpośrednio z korytem Świdra związany jest nadrzeczny łęg wierzbowy *Saliceum albae* (91E0.1*). Niektóre postacie zwłaszcza porastające partie stokowe opadające stromo w kierunku koryta rzeki swoim składem gatunkowym nawiązują do łęgów wiązowo-jesionowych *Ficario-Ulmetum minoris* (91F0). Naturalną obudowę koryta rzeki, rowów oraz skrajów łęgów tworzą bujne ziołorośla nadrzeczne ze związku *Convolvuletalia sepium* (6430). Do rzadkich siedlisk przyrodniczych należą ciepłolubne murawy (6120*) oraz nieliczne starorzecza (3150).

Dolina Świdra stanowi na terenie wschodniego Mazowsza jeden z najważniejszych, po Bugu i Liwcu, korytarz migracyjny oraz miejsce występowania bobra *Castor fiber* (1337) i wydry *Lutra lutra* (1355). Odnajdowane ślady obecności obu gatunków wskazują na równomierne rozmieszczenie ich terytoriów. Z innych ssaków warto wymienić rzęsortka rzecznika *Neomys fodiens*. Dolina Świdra ważna jest również jako istotne w regionie miejsce występowania płazów, których stwierdzono tu 12 gatunków. Ponadto stwierdzono tu znaczącą populację poczwarówki zwężonej *Vertigo angustior* (1014).

4.2. Jakość i znaczenie

W obszarze zinventaryzowano 6 siedlisk przyrodniczych (wszystkie jako przedmiot ochrony) z załącznika I Dyrektywy siedliskowej i 10 gatunków (9 jako przedmiot ochrony) z załącznika II tej Dyrektywy.

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*
Siedlisko przyrodnicze w obszarze Natura 2000 reprezentowane jest przez niewielkie powierzchniowo starorzecza i bezodpływowe oczka wodne. Pierwsze, powstały zarówno naturalnie w wyniku erozyjnej działalności wód rzeki Świder, która silnie meandrując, zmienia swoje koryto lub na skutek działalności człowieka. W tym ostatnim przypadku było to efektem wyprostowania koryta i budowy śluzy w miejscowości Dłużew. Fragmenty dawnego meandrującego koryta, odcięte zostały od nurtu rzeki wałami. Pochodzenie bezodpływowych oczek wodnych jest trudne w chwili obecnej do ustalenia. Biorąc pod uwagę ich duże znaczenie dla bioróżnorodności oraz obecność zbiorowisk z klasy *Potametea* zdecydowano o zakwalifikowaniu ich jako siedliska 3150. Niemal wszystkie zbiorniki są płytkie (średnia 0,6 m) i cechują się niewielką powierzchnią. Ich dna na ogół wysłane są mułem organicznym, którego zasadniczym składnikiem jest detrytus roślinny. Intensywny rozwój roślinności wodnej i szuwarowej zwiększa miąższość osadów dennych. W obrębie roślinności wodnej, można wyróżnić trzy grupy zbiorowisk. Do pierwszej należy zbiorowisko drobnych roślin pleustonowych *Lemno-Spirodeletum* budowane przez rzęsy: drobną *Lemna minor* i trójrowkową *L. trisulca* oraz spirodela wielokorzenna *Spirodela polyrrhiza*. Do drugiej grupy należą ubogie florystycznie, na ogół jedno lub kilkugatunkowe zbiorowiska roślin zanurzonych (podwodnych) budowanych przez: rdestnicę grzebieniastą *Potameteum pectinatum*, włosienicznika krążkolistnego *Ranunculetum circinatum*, moczarkę kanadyjską *Elodeetum canadensis* i rogatka sztywnego *Ceratophyllum*

demersi. Trzecia grupa skupia rośliny zakorzenione w dnie, o liściach wynurzonych i pływających na powierzchni wody. Zalicza się do nich zbiorowiska: żabiścieku pływającego *Hydrocharitetum morsus-ranae*, rdestu ziemnowodnego *Polygonetum natantis* i rdestnicy pływającej *Potametum natantis*. Z misami starorzeczy w strefie brzegowej ściśle związana jest roślinność szuwarowa, która wyraźnie zaznacza się w krajobrazie tych zbiorników, jednocześnie poprzez produkcję znacznej ilości biomasy wpływa na ich wypływanie i zarastanie. Spośród zespołów ze związku *Phragmition*, grupującego szuwały właściwe (wysokie), największe powierzchnie zajmują szuwały trzcinowe *Phragmitetum australis*. Mniejszy udział mają szuwały: pałki wąskolistnej *Typhetum angustifolia*, pałki szerokolistnej *Typhetum latifoliae*, jeżogłówki gałęzistej *Sparganietum erecti*, manny mielec *Glycerietum maximae* oraz zbiorowisko kropidła wodnego i rzepichy ziemnowodnej *Oenanthe-Rorippetum*. Towarzyszą im od strony ładu szuwały związku *Magnocaricion*, m.in.: mozgi trzcinowatej *Phalaridetum arundinaceae* i turzycy brzegowej *Caricetum rostratae*. Starorzecza mające charakter rynien bocznych w okolicy Glinianki porośnięte są po obu stronach brzegu lasami łęgowymi *Fraxino-Alnetum*, natomiast zbiorniki na wschód od Dłużewa ulegają zarastaniu przez zwarte trzcinowiska. Ogółem na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 stwierdzono 19 zbiorników stanowiących siedlisko przyrodnicze 3150. Stopień reprezentatywności siedliska należy ocenić jako dobry – B. Powierzchnia siedliska nie przekracza 2 % ogólnej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska przyrodniczego w obrębie kraju, w związku z czym względną powierzchnię siedliska oceniono na poziomie C. Stan zachowania siedliska określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono metodą najlepszej oceny eksperckiej i nadano jej wartość – C.

6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe *Koelerion glaucae*

Piaszczyska śródlądowe o wyraźnie kontynentalnym charakterze, pokryte niskimi, luźnymi murawami, z licznymi trawami o kępowymi wroście, najczęściej kseromorficznej budowie pędów i silnie rozwiniętym systemie korzeniowym oraz licznych terofitach. Suche murawy napiaskowe mają zwykle postać niskich, luźnych i dość barwnych zbiorowisk trawiastych, o wyraźnie kępiastej budowie oraz bogatej i zróżnicowanej florze naczyniowej. Roślinność ciepłolubnych muraw napiaskowych stabilizowana jest i w dużej mierze kształtowana w wyniku ekstensywnej gospodarki pasterskiej. Siedlisko reprezentowane jest przez mezofilne, niskie murawy *Koelerio-Astragaletum arenarii* i *Diantho-Armerietum elongate*. Jednym z głównych składników są trawy: kostrzewa czerwona *Festuca rubra*, kostrzewa owcza *Festuca ovina* i szczotlicza siwa *Corynephorus canescens*. Wśród traw rosną byliny, które w okresie kwitnienia nadają murawom charakterystyczny kolorowy wygląd. W najlepiej wykształconych i zachowanych płatach należą do nich: zawciąg pospolity *Armeria elongata*, goździk kropkowany *Dianthus deltoides*, kocanki piaszkowe *Helichrysum arenarium*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, przetacznik kłosowy *Veronica spicata*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, koniczyzna polna *Trifolium arvense*, skalnica ziarenkowata *Saxifraga granulata*. Pojawiają się ponadto: traganek piaszkowy *Astragalus arenaria*, jastrzębiec kosmaczek *Hieracium pilosella*, macierzanka piaszkowa *Thymus serpyllum*, rozchodniki *Sedum*, Inica pospolita *Linaria vulgaris*. Część płatów muraw ze względu na zarzucenie wypasu ulega sukcesji (wzrost udziału gatunków łąkowych, siewki drzew i krzewów) lub jest kolonizowana przez gatunki synantropijne (m.in. wrotycz pospolity *Tanacetum vulgare*, wiesiołek *Oenothera* sp.). Ogółem na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 stwierdzono 8 płatów stanowiących siedlisko przyrodnicze 6120. Stopień reprezentatywności siedliska należy ocenić jako dobry – B. Powierzchnia siedliska nie przekracza 2 % ogólnej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska przyrodniczego w obrębie kraju, w związku z czym względną powierzchnię siedliska oceniono na poziomie C. Stan zachowania siedliska określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono metodą najlepszej oceny eksperckiej i nadano jej wartość – C.

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium*

W chwili obecnej nie jest jasne pod względem naukowym, które ze zbiorowisk okrajowych związku *Convolvulion sepium* występujących na terenie obszaru można uznać za siedlisko 6430. Brak jest na dzień dzisiejszy kalibracji wskaźników. Obserwacje i badania terenowe wskazują na wybitnie antropogeniczną genezę części płatów ziołorośli w granicach obszaru. Pojawiają się one wzdłuż oczyszczonych rowów melioracyjnych, na brzegach, których odkładana jest materia organiczna uzyskana z mechanicznego lub ręcznego odmulania. Wobec niejasnej interpretacji za siedlisko uznano jedynie te płaty, które występują jako ekotony w naturalnym układzie przestrzennym z innymi zbiorowiskami roślinnymi tworząc kręgi dynamiczne typowe dla dolin rzek nizinnych. Zróżnicowane pod względem fizjonomii i składu gatunkowego nitrofilne siedlisko przyrodnicze. Wykształca się jako okrajek szuwarów, zarośli i zadrzewień w strefie nadbrzeżnej rzek oraz jako okrajek łągów olszowo-jesionowych *Fraxino-Alnetum*. Pod względem fitytosocjologicznym reprezentowane jest przez ziołorośla: kielisznika zaroślowego i wierzbownicy kosmatej

Calystegio-Epilobietum hirsuti, pokrzywy zwyczajnej i kielisznika zaroślowego Urtico-Calystegietum sepium oraz kielisznika zaroślowego i sadźca konopiastego Calystegio-Eupatorium. Do częstych gatunków, oprócz wyżej wymienionych, należy zaliczyć pnącza – chmiel zwyczajny *Humulus lupulus* i przytulię czepną *Galium aparine*. Kontakt przestrzenny z różnymi zbiorowiskami roślinnymi sprawia, że w składzie florystycznym ziołorośli znajduje się bardzo dużo gatunków towarzyszących, m.in.: wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, czyściec błotny *Stachys palustris*, kozłek lekarski *Valeriana officinalis*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, mozga trzcinowata *Phalaris arundinacea*. W trzech płatach stwierdzono obcy gatunek – kolczurkę klapowaną *Echinocystis lobata*. Ogółem na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 stwierdzono 8 płatów stanowiących siedlisko przyrodnicze 6430. Stopień reprezentatywności siedliska należy ocenić jako dobry – B. Powierzchnia siedliska nie przekracza 2 % ogólnej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska przyrodniczego w obrębie kraju, w związku z czym względną powierzchnię siedliska oceniono na poziomie C. Stan zachowania siedliska określono na poziomie A. Ocenę ogólną określono metodą najlepszej oceny eksperckiej i nadano jej wartość – C.

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*
Siedlisko przyrodnicze reprezentowane przez różne postacie wilgotnościowe łąki rajgrasowej *Arrhenatheretum elatioris*. Pod względem fitosocjologicznym wyodrębniono w obszarze Natura 2000 sześć podspółów: (1) *Arrhenatheretum elatioris typicum*. Oprócz rajgrasu wyniosłego *Arrhenatherum elatius* do charakterystycznych gatunków należą: barszcz zwyczajny *Heracleum sphondylium*, chaber łąkowy *Centaurea jacea*, dzwonek rozpięchły *Campanula patula*, konieczyna łąkowa *Trifolium pratense*, kozibród łąkowy *Tragopogon pratensis*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, tomka wonna *Anthoxanthum odoratum* i wiechlina łąkowa *Poa pratensis*; (2) *Arrhenatheretum elatioris alchemilletosum* ze znacznym udziałem krwawnika pospolitego *Achillea millefolium*; (3) *Arrhenatheretum elatioris hreclaeetosum sibirici* ze znacznym udziałem barszczu syberyjskiego; (4) *Arrhenatheretum elatioris alopecuro-polygotenosum*, cechujący się znacznym udziałem ilościowym gatunków przechodzących z wilgotnych łąk należących do związku *Calthion palustris*, zwłaszcza: ostrożnia łąkowego *Cirsium rivulare*, firletki poszarpanej *Lychnis flos-cuculi* i jaskra ostrego *Ranunculus acris*. Są to najszerzej rozpowszechnione łąki na terenie obszaru Natura 2000; (5) *Arrhenatheretum elatioris caricetosum gracilis* z turzycą zaostrzoną; (6) *Arrhenatheretum elatioris alopecuro-phalaridetosum* cechuje zwiększony udział mozgi trzcinowatej *Phalaris arundinacea* i krwawnicy pospolitej *Lythrum salicaria* oraz gatunków przechodzących z ziołorośli związku *Filipendulion*. Stopień reprezentatywności siedliska należy ocenić jako dobry – A. Powierzchnia siedliska nie przekracza 2 % ogólnej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska przyrodniczego w obrębie kraju, w związku z czym względną powierzchnię siedliska oceniono na poziomie C. Stan zachowania siedliska określono na poziomie B. Ocenę ogólną określono metodą najlepszej oceny eksperckiej i nadano jej wartość – B.

91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso - incanae*, olsy źródłiskowe Podtyp 91E0*.1

Nadrzeczny łęg wierzbowy *Salicetum albae* reprezentowany jest przez zbiorowisko *Salicetum albo-fragilis*. W warstwie drzew występują wierzby – biała *Salix alba* i krucha *S. fragilis*, a w podszycie wierzba trójpręcikowa *Salix triandra*. Jako gatunki towarzyszące pojawiają się tu topole – szara *Populus x canescens* i czarna *Populus nigra*. Bardzo licznie, wręcz masowo występuje klon jesionolistny *Acer negundo*. Do stałych składników runa należą: tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, rzepicha ziemnowodna *Rorippa amphibia*, żywokost lekarski *Symphytum officinale*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, jaskier rozłogowy *Ranunculus repens*, jeżyny *Rubus* sp., mozga trzcinowata *Phalaris arundinacea* i bluszczyk kurdybanek *Glechoma hederacea*. Łęg ma wyłącznie charakter wąskich pasów zadrzewień o różnej powierzchni i tworzących układy przestrzenne, wzajemnie się przenikając z innymi zbiorowiskami łęgowymi. W drzewostanie 91E0*.3 Niżowy łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* dominuje olsza czarna *Alnus glutinosa*, której towarzyszy czeremcha zwyczajna *Padus avium*. W przypadku płatów rosnących w pobliżu wysokich krawędzi doliny Świdra i miejscach gdzie dolina jest wąska w domieszce pojawiają się: wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*, klony - zwyczajny *Acer platanoides* i jawor *Acer pseudoplatanus*, Podszyt budują: porzeczka czerwona *Ribes spicatum*, kruszyna *Frangula alnus*, trzmielina zwyczajna *Euonymus europaeus*, dziki bez czarny *Sambucus nigra* i jeżyny *Rubus*. W różnym stopniu wykształconym runie największy udział mają: pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica* (zwłaszcza w przesuszonych płatach), chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, kuklik pospolity *Geum urbanum* i gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*. Z pozostałych gatunków na uwagę zasługują szczawik zajęczy *Oxalis acetosella* i wietlica samicza *Athyrium filix-femina*. W miejscach o zabagnionej

glebie pojawiają się: knieć błotna *Caltha palustris*, jaskier rozłogowy *Ranunculus repens*, gatunki olsowe z klasy *Alnetea glutinosae* i szuwarowe ze związku *Magnocaricion*. W warstwie mszystej rosną na ogół licznie - żórawiec falisty *Atrichum undulatum*, krótkosz pospolity *Brachythecium rutabulum*, dzióbek rozwarty *Oxyrrhynchium hians*, płaskomerzyk falisty *Plagiommium undulatum* oraz wątrobowiec płozik różnolistny *Lophocolea heterophylla*. Znaczna część stwierdzonych płatów łęgów *Fraxino-Alnetum* to regeneracyjne postacie, odtwarzające się na drodze sukcesji. Ich oś centralną stanowią zarośnięte i zamulone rowy melioracyjne. W obrębie Obszaru występują łęgi olszowo-jesionowe zróżnicowane na dwa podzespoły: *Fraxino-Alnetum urticetosum* i *Fraxino-Alnetum ranunculetosum*. Podczas badań monitoringowych przeprowadzonych w 2022 r. wykazano pierwotne błędy przy wyznaczaniu zasięgów płatów siedlisk, co wskazuje na konieczność przeprowadzenia badań obejmujących inwentaryzację całości obszaru. Stopień reprezentatywności siedliska należy ocenić jako dobry – A. Powierzchnia siedliska nie przekracza 2 % ogólnej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska przyrodniczego w obrębie kraju, w związku z czym względną powierzchnię siedliska oceniono na poziomie C. Stan zachowania siedliska określono na poziomie B. Ocenę ogólną określono metodą najlepszej oceny eksperckiej i nadano jej wartość – B.

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum*

Łęg stwierdzono w uroczysku Bażantarnia gdzie rośnie na powierzchni ok. 5 ha w oddziale 428 Leśnictwa Siennica (Nadleśnictwo Mińsk). Drzewostan większości sztuczny, z wprowadzoną sosną zwyczajną *Pinus sylvestris*, której towarzyszą: wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*, klony - zwyczajny *Acer platanoides* i jawor *Acer pseudoplatanus*, którym towarzyszą pojedynczo jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* i dąb szypułkowy *Quercus robur*. Należy zaznaczyć, że w wyniku ochrony rezerwatowej następuje proces regeneracji drzew liściastych, zwłaszcza wiązu. Warstwę krzewów tworzą: czereemcha zwyczajna *Padus avium*, leszczyna zwyczajna *Corylus avellana*, porzeczka czerwona *Ribes spicatum* oraz podrost drzew, głównie jesiona i wiązu. W warstwie runa występują m.in. jasnota plamista *Lamium maculatum*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, miódunka ćma *Pulmonaria obscura*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, bodziszek cuchnący *Geranium robertianum*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, podagrycznik zwyczajny *Aegopodium podagraria*, czosnacek pospolity *Alliaria petiolata*, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*. Podczas badań monitoringowych przeprowadzonych w 2022 r. wykazano pierwotne błędy przy wyznaczaniu zasięgów płatów siedlisk, co wskazuje na konieczność przeprowadzenia badań obejmujących inwentaryzację całości obszaru. Stopień reprezentatywności siedliska należy ocenić jako dobry – B. Powierzchnia siedliska nie przekracza 2 % ogólnej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska przyrodniczego w obrębie kraju, w związku z czym względną powierzchnię siedliska oceniono na poziomie C. Stan zachowania siedliska określono na poziomie B. Ocenę ogólną określono metodą najlepszej oceny eksperckiej i nadano jej wartość – B.

1337 bóbr *Castor fiber*

Na całej długości badanego ciek (36,11 km) zinwentaryzowano ślady obecności bobrów (zgryzy, stołówki, żeremie, żeremionorę, kopczyki) W związku z powyższym przyjęto, iż łączna długość cieków zasiedlonych przez bobry była równa łącznej długości badanego ciek i wyniosła 36,11 km. Przyjęto, że rodzina bobrowa zasiedla 3 km ciek. Określono w ten sposób liczebność rodzin bobrowych na 12. Średnia liczebność rodziny bobrowej to 6-8 osobników. W związku z powyższym liczebność gatunku w obszarze oszacowano na 70 – 100 osobników. Łączna długość cieków zasiedlonych przez bobry wyniosła 36,11 km, z czego roślinność drzewiasta stanowiąca zimowy pokarm bobrów w sezonie jesień – zima, zlokalizowana w obrębie istniejących stanowisk bobrowych, porastała łącznie 30,56 km. Dane te świadczą o wysokiej dostępności zimowej bazy pokarmowej. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie A. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie C.

1355 wydra *Lutra lutra*

Ogółem na transekcie długości 36,11 km stwierdzono tropy i ślady wskazujące na obecność wydry na odcinku 30 km. Przyjęto, że na jedno stanowisko wydry (16 – 40 km ciek lub linii brzegowej) w przypadku siedliska średnio zasobnego przypada tylko jeden samiec, a liczba samic nie przekracza to 3-4 osobniki. Ponieważ na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra należy przyjąć występowanie jednego stanowiska wydry to liczebność gatunku oszacowano na 4-5 osobników. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie A. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie C.

1188 kumak nizinny *Bombina bombina*

W trakcie przeprowadzonej inwentaryzacji w 2016 r. (Falkowski M., Nowicka-Falkowska K.) i w 2022 r. (Płachocki D.) nie stwierdzono obecności kumaka nizinnego w obszarze. Również w trakcie prac terenowych w 2008 w ramach WZS gatunek ten został uznany za sporadycznie występujący (przy sprzyjających warunkach) na tym obszarze (Górski 2008). Pomimo to w Standardowym Formularzu Danych (SDF) dla tego obszaru Natura 2000 gatunek ten uzyskał status przedmiotu ochrony. Jest to wynik błędu technicznego powstałego w trakcie powoływania obszaru ze znaczącym zmniejszeniem jego powierzchni i zmianie granic w stosunku do zgłoszonego w ramach Shadow List 2008 obszaru Dolina Środkowego Świdra. Ponieważ podczas badań w 2016 i 2022 r. stwierdzono obecność licznej populacji na stawach rybnych w odległości ok. 1 km, pomiędzy Dłużewem a Lasominem, gdzie stwierdzono minimum 300 odżywiających się osobników gatunku odstąpiono od wykreślenia gatunku z listy przedmiotów ochrony do czasu przeprowadzenia kolejnych badań monitoringowych. Obecnie prowadzi się prace nad określeniem możliwości utworzenia nowego obszaru Natura 2000 Stawy w Lasominie, który swoim zasięgiem objąłby wyżej opisane nowo stwierdzone stanowisko znajdujące się przy granicy obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie B. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie C.

5339 różanka *Rhodeus sericeus amarus*

W czasie realizacji badań terenowych gatunek nie został odłowiony. Brak gatunku w połowach wynikała z pory ich realizacji, czyli okresu jesienno-zimowego kiedy gatunek przebywa już w miejscach zimowania, które prawdopodobnie stanowią miejsca głębsze o spowolnionym nurcie i dużej głębokości. Na podstawie danych literaturowych (Borzęcka 2003) informacji uzyskanych od wędkarzy i pracowników Polskiego Związku Wędkarskiego oraz IRŚ ustalono, że gatunek jest powszechnie rozsiedlony na obszarze ostoi. Uzyskane informacje pozwalają także wnioskować, że siedliska gatunku mają podobny charakter jak obserwowane w ostoi Nadbużańskiej i Nadliwieckiej. Stanowią je fragmenty strefy brzegowej koryta charakteryzujące się spowolnionym nurtem. Podobnie jak w przypadku wymienionych ostoi powierzchnia tych mikrosiedlisk jest niewielka od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów kwadratowych. Dla dokładnego określenia stanu zachowania populacji różanki konieczne jest: • dokładne określenie struktury wiekowej populacji, celem właściwej interpretacji wyników połowów badawczych, a tym samym dokładniejszą ocenę stanu populacji. • uzupełnienie wiedzy o rozsiedleniu różanki, • inwentaryzacja stanowisk występowania małży z rodziny Unionidae warunkujących liczebność i rekrutację populacji gatunku. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie C. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie C.

1145 piskorz *Misgurnus fossilis*

Na podstawie danych PZW jak również Państwowego Monitoringu związanego z RDW oraz badań Borzęckiej i in. (2003) piskorz jest gatunkiem, którego obecność stwierdzono na terenie ostoi. Jednak ze względu na brak informacji na temat liczebności i rozsiedlenia piskorza, populację tego gatunku uznano za nieistotną (D) na terenie Ostoi.

1149 koza *Cobitis taenia*

Przeprowadzone badania wskazują, że na obszarze Ostoi Dolina Środkowego Świdra, kozę należy zaliczyć do gatunków ubikwistycznych. Jej występowanie pomimo niesprzyjającego ku temu okresowi na prowadzenie inwentaryzacji (okres jesienno-zimowy) odnotowano na prawie wszystkich stanowiskach połowów. Przy czym trudno jest na tej podstawie wnioskować na temat zagęszczenia i struktury wiekowej populacji, ponieważ odławiano wyłącznie pojedyncze osobniki. Takie wyniki połowów są związane ze sposobem zimowania gatunku, który na miejsca zimowania wybiera miejsca o głębokości ponad 2 m, zimuje zaś zagrzebany w osadach dennych jest, więc w tym okresie w zasadzie niemożliwy do odłowienia. Wyniki Oddziaływania negatywne Zagrożenia i presje Zanieczyszczenie (opcjonalnie) Wewnętrzne / badań realizowanych wcześniej na obszarze ostoi wskazują, że koza jest gatunkiem pospolitym. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie C. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie C.

2484 minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae*

Badania terenowe wskazują, że minóg ukraiński jest gatunkiem licznie występującym na obszarze Ostoi. W czasie badań monitoringowych realizowanych przez IRŚ w roku 2012 odłowiono około 70 osobników tego gatunku, co wskazuje, że stan zachowania populacji należy uznać za dobry. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie C. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie C.

1014 poczwarówka zawężona *Vertigo angustior*

Gatunek stwierdzono w zanikającym starorzeczcu Świdra zlokalizowanego pośród łąk w okolicy Kołbieli. Jego powierzchnia wynosi ok. 0,5 ha. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono wysokie zagęszczenie poczwarówek, które wynosi 128 osobników dorosłych/m². Nie stwierdzono osobników młodocianych co spowodowane jest późnym jesiennym terminem zbioru. Prace realizowano w miesiącach późnojesiennych 2012 uniemożliwiały pełną analizę struktury populacji. Kontynuacja prac na początku 2013 roku była uniemożliwiona na skutek przedłużającej się zimy oraz wysokiego stanu wód. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie B. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie C.

1037 trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*

Rzeka Świder w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 dla trzepli zielonej stanowi siedlisko zbliżone do optymalnego. Mniejsza liczebność gatunku może być efektem naturalnej fluktuacji jaka charakteryzuje populacje wszystkich gatunków. Nie można wykluczyć, że badania przeprowadzone w 2016 r. zbiegły się w czasie z obniżoną liczebnością trzepli spowodowaną przez czynniki biotyczne lub abiotyczne. Na ich wyniki mogła mieć zmienna pogoda (upały przemienne z okresami chłodu). Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie B. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie B.

1060 czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*

W granicach obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 znajduje się wiele miejsc stanowiących potencjalne siedliska dla czerwonończyka nieparka. Wysoce prawdopodobne jest, że gatunek ten rozprzestrzeniony jest znacznie szerzej niż wskazywały by na to badania wykonane w 2016 r. Brak wykrycia większej liczby stanowisk mógł być efektem ekstremalnie zmiennych warunków pogodowych (upały przemienne z okresami chłodu, intensywne i obfite opady deszczu). Niewykluczone, że dopiero drugie pokolenie tego motyla w miesiącu sierpniu mogłoby przyczynić się do większej wykrywalności. Wielkość populacji gatunku w ostoi nie przekracza 2 % populacji w obrębie kraju, w związku z czym oceniono ją na poziomie C. Stan zachowania gatunku określono na poziomie B. Izolację gatunku określono na poziomie C. Ocenę ogólną określono na poziomie B.

Oceny siedlisk gatunków dokonano na podstawie badań terenowych i dokumentacji do planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 [1] oraz ekspertyz sporządzonych na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o obszarze Natura 2000 [3, 4 i 5].

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	A03.03		i
M	I01		o
H	K02.01		i

M	E01.03		b
M	J02.02.01		i
H	I02		i
H	H01		b
M	F05.04		o
M	K03.02		b
M	B01		i
H	K02.02		i
M	J02.03.02		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Dokumentacja planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH1400252. Wziątek B. 2015 Inwentaryzacja kozy złotawej i głowacza białopłetwego w Obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 Minug Pracownia Ekspertyz Rybackich i Przyrodniczych3. Falkowski M., Nowicka-Falkowska K. 2016 Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025: 1188 kumak nizinny, 1037 trzepla zielona i 1060 czerwńczyk nieparek BIURO BADAŃ, MONITORINGU I OCHRONY PRZYRODY „EcoFalk” Michał Falkowski4. Falkowski M., Nowicka-Falkowska K. 2016 Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 – inwentaryzacja siedlisk i gatunków dofinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, www.wfosigw.pl BIURO BADAŃ, MONITORINGU I OCHRONY PRZYRODY „EcoFalk” Michał Falkowski5. Płachocki D., 2022, Bydgoszcz, Monitoring fitosocjologiczno-botaniczny, malakologiczny, entomologiczny i herpetologiczny stanu zachowania przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL02	15.71	PL04	98.18		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL02	Świder	*	15.71
PL04	Nadwiślański (powiat garwoliński, miński i otwocki)	*	74.54
PL04	Warszawski	*	23.64

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
Adres:	Polska Henryka Sienkiewicza 3 00-015 Warszawa
Adres e-mail:	sekretariat@warszawa.rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒ Tak	Nazwa: Zarządzenie nr 10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 Link: https://edziennik.mazowieckie.pl/legalact/2014/3823/ Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 29 października 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 Link: https://edziennik.mazowieckie.pl/legalact/2014/9971/ Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 2 sierpnia 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra PLH140025 Link: https://edziennik.mazowieckie.pl/legalact/2016/7312/
☐ Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐ Nie	

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH140025

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒

Tak

☐

Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)